

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี

Desired Characteristics of Educational Institution Administrators Under The Jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Lopburi Province

วินัย สมมิตร,* ประทุม ศรีรักษา,** ทรงศรี ตุ่นทอง,*** และอภิสรณ์ ภาชนะวรรณ****

Winai Sommit, Pratoom Siruksa, Songsri Toonthong, and Apison Pachanavon

Received: October 14, 2023 Revised: November 10, 2023 Accepted: November 16, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 66 คน และครู 263 คน ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 329 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 47 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.937 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ ด้านการตัดสินใจ ด้านการจูงใจ และด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูมีทักษะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติงาน มีทักษะ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

* นักวิชาการอิสระ อดิตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

** นักวิชาการอิสระ อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมธาร์ธย์

**** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมธาร์ธย์

Abstract

This research article aims to study and compare the desired characteristics of educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Lopburi Province, classified by gender, work experience, job position and size of the institution. The sample group used included 66 educational institution administrators and 263 teachers in the academic year 2023, totaling 329 people from stratified random sampling, according to the size of the educational institution. The instrument used in this research was a questionnaire. The reliability value was 0.937. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test one-way analysis of variance and pairwise tests according to Scheffe's method.

The research results found that 1. Desired characteristics of educational institution administrators overall and each aspect were at a high level, which was sorted average values from highest to lowest were as follows: responsibility, being an efficient person, decision-making, motivation, and human relations and 2. Results of the comparison of desirable characteristics of educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Lopburi province when classified according to the size of the educational institution, it was found that the views of the administrators and teachers were different at a statistical significance .05. When classified by gender, work experience, and job position, there were no differences in their views.

Keywords: Educational Administration, Desired Characteristics, Educational Institution Administrators

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำกรอบแนวคิด หลักสูตร จุดหมายและโครงสร้างที่สำคัญนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งผู้เรียนจะนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ฉะนั้น ต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะขั้นพื้นฐานและประกอบอาชีพได้ตามสมควรแก่วัยและสามารถที่จะช่วยทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 26) การศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เพราะเป็นทางนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ และการศึกษายังสามารถพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพได้ การศึกษาช่วยใ้บุคคลบรรลุความจริง ความงาม ความดี ความสุข หรืออิสรภาพ และบรรลุการมีระบบการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (ประเวศ วะสี, 2543, หน้า 13)

ในทางทฤษฎีซึ่งได้รับการพิสูจน์จากผลงานการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก และเป็นระยะเวลายาวนานมาแล้วว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังคำกล่าวของ รุ่ง แก้วแดง (2556, หน้า 37 - 58) ที่ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้มีความรู้ คนที่มีความรู้ คือ องค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติ ชาติใดก็ตามมีคนเก่ง คนมีความรู้ คนมีศักยภาพ แม้ไม่มีทรัพยากร ชาตินั้นก็สามารเป็นมหาอำนาจได้ และในทางตรงกันข้ามชาติใด แม้จะมีทรัพยากรมากมาย แต่คนในชาติไม่เก่ง ไม่มีความรู้ ก็ไม่สามารถเป็นมหาอำนาจได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องระลึกลักษณะอวาระระดับการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศ เป็นสิ่งสำคัญ ขึ้นการพัฒนาระบบ เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต

การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดจนช่วยให้ชีวิต มีความสมบูรณ์ขึ้น ตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพอย่างมีความสุขเท่ากัน การเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าประเทศไทยจะต้องเข้าสู่วงจรกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง พลังอำนาจของชาติจะเกิดขึ้นได้ด้วยพลังอำนาจของคนที่มีความรู้เท่านั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 8) การศึกษาจะต้องสร้างคนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข นั่นคือ คนมีการศึกษาต้องมีสมรรถภาพ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีความรอบรู้ มีคุณภาพ เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรมและมีสุขภาพดี คือ มีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง การศึกษายังช่วยขยายความรู้ให้กับคนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับหน้าที่ความรับผิดชอบ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 63 กำหนดว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงาน และกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมความรับผิดชอบต่อสังคม ความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีบทบัญญัติสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และตามพระราชบัญญัติการศึกษา

ภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บัญญัติให้การศึกษา ภาคบังคับ จำนวน 9 ปี ดังนั้น นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนต้องเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 32)

นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สำคัญสำหรับการศึกษาของประเทศไทยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในยุคของข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทำให้คนไทยรับรู้เรื่องราวความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของทุกประเทศในโลก ระบบการจัดการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน จึงจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้เพื่อก้าวสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้อยู่ในสังคมยุคไร้พรมแดนได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องเป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่ม และตลอดช่วงวัยของชีวิต หลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของคนทั้งมวลมุ่งประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียน

การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) อาชีพหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่จะก้าวสู่วิชาชีพบริหารการศึกษาจึงต้องมีการเลือกสรรและกลั่นกรองคุณลักษณะตลอดจนเกณฑ์มาตรฐานอันเป็นอย่างดี เพื่อให้เหมาะกับบุคคลจะเป็นผู้บริหารมืออาชีพอย่างแท้จริง (ธีระ รุญเจริญ, 2545, หน้า 7 - 11) การที่ผู้บริหารจะปฏิบัติภารกิจของตนให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการศึกษอบรมและฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีบุคลิกภาพที่ดี มีความสามารถที่จะโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (วารุณี โพธาสินธุ์, 2542, หน้า 64) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความสำคัญในเรื่องการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล การกำหนดนโยบายของหน่วยงาน เป็นผู้ตัดสินใจนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน และการปฏิบัติราชการเป็นผู้ที่ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ในการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ให้การบริหารงานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพราะคำพูดที่ดี แนวความคิดที่ดี การตัดสินใจที่ดีย่อมเป็นผลกระทบต่อการกระทำและมักถูกบุคคลรอบข้างที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหาร มีแนวโน้มที่จะเชื่อคำพูดและแนวคิดของผู้บริหาร ดังนั้น หากผู้บริหารเป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งที่รับผิดชอบแล้ว ผลเสียย่อมเกิดกับประเทศชาติโดยรวมอย่างยิ่ง ในด้านการจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีมืออาชีพจึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยังประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2545, หน้า 42) เพราะผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุม กำกับ ติดตามผล ดูแลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

จากรายงานการวิจัยของศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ (2542) ได้รายงานผลการประเมินพฤติกรรม ด้านการบริหารซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ
1) ด้านความเป็นนักบริหาร ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้านย่อย คือ 1) ด้านความสามารถในการสื่อสาร 2) ด้านความเชื่อมั่น
ในตนเอง 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านนิสัยในการทำงาน 5) ด้านความสามารถในการจัดการ 6) ด้านความยืดหยุ่น
7) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 8) ด้านความเป็นผู้นำ และจากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน
ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 36) ได้กำหนดเกณฑ์เพื่อที่จะนำผู้บริหารไปสู่การเป็น
ผู้บริหารมืออาชีพ โดยกำหนดว่าผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ กำกับ ดูแลบุคลากรในองค์กร และการที่จะปฏิบัติหน้าที่
ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรทาง
การศึกษาต้องมีความพร้อมที่จะดำเนินงานตามภารกิจด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชาและ
ครูในฐานะผู้ร่วมงาน เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และกล่าวได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่
สำคัญที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่สนองนโยบาย โดยการควบคุมกำกับ ติดตามและดำเนินการจัด
กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนภายในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ครูปฏิบัติงานเต็มความรู้ความสามารถ
และทำงานได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีความรู้ความสามารถแล้ว จะต้องมีความสมบัติ
ทางด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์ มีลักษณะเป็นผู้นำ รู้จักใช้เทคนิคในการปฏิบัติได้เหมาะสมกับงาน บุคคล เวลาและ
สถานที่ เป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์เป็นผู้นำในการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านทักษะการบริหาร ภาวะผู้นำ
ความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะ อันควรแก่การเคารพนับถือจึงจะส่งผลให้
องค์กรประสบความสำเร็จ (อภิญา เวชชัย, 2554, หน้า 88) จากงานวิจัยของพรศิริ บัวอุไร (2554, หน้าบทคัดย่อ)
ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า ด้านมีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา
จงใจให้คณะครูตั้งใจปฏิบัติงาน และการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้ร่วมงาน นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาในจังหวัดลพบุรี พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น บางสถานศึกษามีการดำเนินการยังไม่เป็นระบบ
ขาดการมอบหมายงาน การกระจายอำนาจ บุคลากรบางคนไม่มีความเข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน
ผู้บริหารบางคนยังขาดมนุษยสัมพันธ์ มีการทำงานที่ซ้ำซ้อน สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการประสานงาน
บุคลากรมีปัญหาความขัดแย้ง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ขาดความสามัคคี บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน
(ปัญญา แก้วเหล็ก, 2558)

จากเหตุผลความจำเป็นข้างต้นและสภาพปัญหาดังกล่าว เพื่อพัฒนาผู้บริหารรุ่นใหม่ และผู้บริหารเดิมที่มี
อยู่แล้วให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนในระดับการศึกษามหาบัณฑิต ด้านการบริหารการศึกษา
จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน
 อีกทั้งยังจะใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ตลอดจน
เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการฝึกอบรม คัดเลือก สรรหา ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

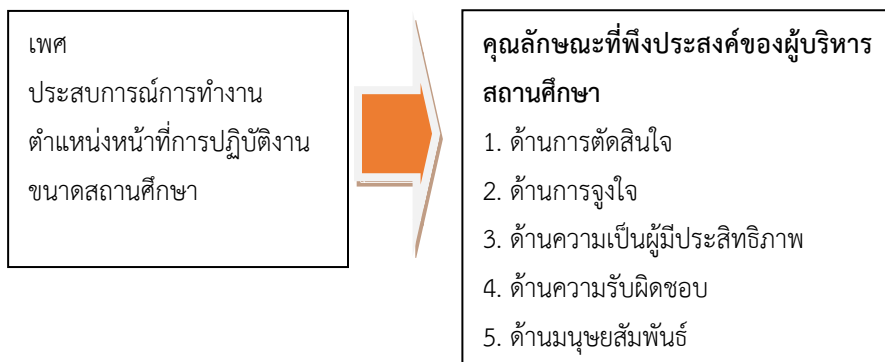
สามารถที่จะนำเอาผลงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางกำหนดหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนตัว และคุณลักษณะในการบริหารงานเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ แนวคิดของ Stogdill (1948, pp. 35 - 71) Notel (1966, p. 142) และ Davis (1972, pp. 99 - 100) ดังแสดงในภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 179 คน ครู 1,688 คน รวม 1,867 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และเขต 2, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และ

ยอมให้มีความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์, 2542, หน้า 296) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 329 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประเภทปลายปิด (Closed Form) มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการจูงใจ 3) ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ 4) ด้านความรับผิดชอบ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการตัดสินใจ จำนวน 9 ข้อ 2) ด้านการจูงใจ จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ จำนวน 8 ข้อ 4) ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 10 ข้อ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 11 ข้อ

2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1.1. ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี และกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี

2.1.3. สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดประเด็นหลักของแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1. นำร่างแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาแบบสอบถาม ลงความคิดเห็น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามและเนื้อหาโดยดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

2.2.2. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1990, p. 160) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.937 และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งด้วยตนเอง

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ด้วยวิธีทดสอบรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe's Test) โดยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี นำมาสรุป ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.01 มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.75 มีตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานเป็นครู คิดเป็นร้อยละ 79.94 มีขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก (ไม่เกิน 120 คน) คิดเป็นร้อยละ 41.03 รองลงมา ขนาดกลาง (ตั้งแต่ 121-300 คน) ร้อยละ 35.86 และตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป ร้อยละ 23.11

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดลพบุรี จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการจูงใจ 3) ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ 4) ด้านความรับผิดชอบ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี ในภาพรวม

ด้าน	หัวข้อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการตัดสินใจ	3.59	0.25	มาก
2.	ด้านการจูงใจ	3.53	0.26	มาก
3.	ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ	3.66	0.29	มาก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี ในภาพรวม (ต่อ)

ด้าน	หัวข้อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
4.	ด้านความรับผิดชอบ	3.69	0.25	มาก
5.	ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.44	0.28	ปานกลาง
รวม		3.58	0.12	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.25) รองลงมา ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = 0.29) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 0.25) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.28)

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ใช้แนวทางในการแก้ปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้จริง รองลงมา ประเมินทางเลือกด้วยวิธีที่หลากหลายและบอกผลที่คาดหวังจากการตัดสินใจได้ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กำหนดเกณฑ์การตัดสินใจที่เป็นรูปธรรม

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการจูงใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การจูงใจด้วยสวัสดิการต่าง ๆ รองลงมา การให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการมอบหมายงานสำคัญ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจูงใจกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระตือรือร้นตั้งใจปฏิบัติงาน

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความกล้าหาญ ที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ รองลงมา การดำเนินการนำร่องให้กับผู้อื่น และความสามารถในการให้คำปรึกษา ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การแสดงออกถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่มงาน รองลงมา การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์โดยยึดหลักกฎหมายและศีลธรรม และความกระตือรือร้น เอาใจใส่ไม่ปล่อยให้งานต้องค้าง ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น รองลงมา การมีความจริงใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ และการเป็นคนยุติธรรมเสมอ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาคณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี มีประเด็นที่ ควรนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการทำงานชัดเจน ใช้แนวทางในการแก้ปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีการประเมินทางเลือกด้วยวิธีที่หลากหลาย วิเคราะห์ผลที่ได้จากการตัดสินใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนในองค์กร บอกผลที่คาดหวังจากการตัดสินใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรศิริ บัวอุไร (2554) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดา หมั่นจง (2554) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเบตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการจูงใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการจูงใจได้บังคับบัญชาด้วยการมอบหมายงานสำคัญ มีสวัสดิการต่าง ๆ ที่ดี มีการชมเชย จ่ายผลตอบแทนตามผลงาน มีการให้กำลังใจได้บังคับบัญชา ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศิริ บัวอุไร (2554) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า ด้านการจูงใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดา หมั่นจง (2554) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเบตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ด้านการสร้างแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก

1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญการ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการให้คำปรึกษา มีการดำเนินการนำร่องให้กับผู้อื่น ความกล้าหาญที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศิริ บัวอุไร (2545) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ฟ่อนรำดี (2547) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลปเขตภาคกลาง พบว่า ความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก

1.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ริเริ่มงานใหม่ มีความพยายามปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น พร้อมรับคำตำหนิเมื่อปฏิบัติผิดพลาด ดำเนินงานทุกอย่างให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร นิเทศหรือให้การแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดี

กระตือรือร้น เอาใจใส่ ไม่ปล่อยให้งานต้องค้าง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์โดยยึดหลักกฎหมายและศีลธรรม อุทิศเวลาเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน มีความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดควร ในเชิงศีลธรรมและคุณธรรมสอดคล้องกับแนวคิดของสมิคร ชูจะหมื่น (2554) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ เป็นสิ่งสำคัญของผู้นำ ในการบริหารงานผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูง ไม่ปล่อยให้งานเสียหายหรือละเลยต่อหน้าที่ มีความพยายามทำให้เสร็จทันเวลาและทำอย่างดี มีประสิทธิภาพจะเป็นผลดีต่อองค์กรและทำให้องค์กรประสบแต่ความสำเร็จเจริญก้าวหน้าต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมพร บุญญวิโรจน์ (2541) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารเทศบาล ผู้ปกครองและครูโรงเรียนเทศบาล ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ผู้ปกครอง และครูสถานศึกษาเทศบาล เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ควรมีลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก

1.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษายังมีข้อบกพร่องบางอย่าง ได้แก่ การมีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความสุภาพ อ่อนโยนยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้อื่น การรู้จักประมาณตน ไม่ถือว่าตนมีความสำคัญกว่าผู้อื่น การยกย่องความคิดของผู้อื่น การให้เกียรติและชมเชยในผลงานที่ผู้อื่นทำ การมีอารมณ์ขันและไม่มองคนในแง่ร้าย ไม่นินทาว่าร้ายและไม่หวั่นไหวต่อการกล่าวโทษจากบุคคลอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ วุฒิกักดี (2542) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างทางเพศไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สอดคล้องกับ สุตฯ หมั่นจง (2554) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเบตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ผู้ที่เพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน จะเห็นความสำคัญและความเข้าใจที่แตกต่างกันเป็นเรื่องธรรมดา แต่มีจุดมุ่งหมายในการทำงานที่เป็นจุดมุ่งหมายเดียวกัน

เพื่อความสำเร็จในการทำงาน จึงทำให้มีทัศนะ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ บรรจบ อินทร์ (2547) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการได้รับมอบหมายงานในการทำงานที่แตกต่างกัน เพื่อจุดหมายให้งานสำเร็จ ตามที่ได้รับมอบหมาย จึงทำให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ไม่สอดคล้องกับ สมชาย ฟอนราติ (2547) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์เขตภาคกลาง พบว่า ผู้ที่มี ตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์ แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านไม่พบความแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาขนาดต่างกัน หน้าที่ความรับผิดชอบก็ต่างกัน แต่ในด้านอื่น ๆ การประเมิน การตรวจสอบ การทำกิจกรรมอื่น ๆ เหมือนกัน สอดคล้องกับ พรศักดิ์ จันทร์อ่อน (2543) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตัดสินใจ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจ เช่น การเข้าใจสถานการณ์ การกำหนดปัญหาได้ถูกต้องชัดเจน การวิเคราะห์หาสาเหตุสำคัญ การหาวิธีแก้ที่เป็นไปได้ เลือกริวิธีแก้ที่ดีที่สุด การวางแผนปฏิบัติและมีการติดตาม ประเมินผล ถ้าทำครบวงจรนี้การทำงานจะเป็นรูปธรรม มากขึ้น

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจูงใจ ระดับความคิดเห็นค่าน้อยที่สุด ได้แก่ การจูงใจกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระตือรือร้นตั้งใจปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงควรอบรมพัฒนาด้านการสื่อสารการจูงใจ เพื่อให้สามารถโน้มน้าว กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ ระดับความคิดเห็น ค่าน้อยที่สุด ได้แก่ การแสดงออกถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ควรมีการฝึกอบรมในการนำเสนอผลงาน การสนับสนุนในการนำเสนอ ได้แก่ ยอมรับในความสามารถของแต่ละบุคคล

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบ ระดับความคิดเห็น ค่าน้อยที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติงานอย่างสมอบตันสมอบปลาย ดังนั้น ควรมีแนวทางในการฝึกฝนให้เป็นคนสมอบตันสมอบปลาย ต้องไม่เป็นคนใจร้อน ตรงต่อเวลา ทำงานซ้ำแต่มั่นคง ทำงานสม่ำเสมอแม้ว่าจะเป็นงานเล็กน้อย ทำงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ ระดับความคิดเห็น ค่าน้อยที่สุด ได้แก่ การมีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรม อบรมสัมมนา ให้ทำร่วมกันเพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนความคิดให้มีน้ำใจ คอยช่วยเหลือกัน มีการปรับปรุง ฝึกการพูดจาให้เป็นพูดอย่างสร้างสรรค์ สื่อความชัดเจนตรงไปตรงมา จริ่งใจในคำพูด หัดเป็นผู้กระทำสิ่งใด ๆ ให้ผู้อื่นบ้าง

6. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นควรมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับความมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อจะได้ทราบถึงทัศนะในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิราภรณ์ วุฒิกักติ. (2542). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระ รุณเจริญ. (2545). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.
- บรรจบ อินทร์. (2547). คุณลักษณะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2542). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บีบีพับลิชชิง.
- ประเวศ วะสี. (2543). ภาวะผู้นำ สภาพในสังคมไทยและวิธีการแก้ไข ในภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปัญญา แก้วเหล็ก. (2558, มกราคม 16). ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. สัมภาษณ์.
- พรศักดิ์ จันทร์อ่อน. (2543). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- พรศิริ บัวอุไร. (2554). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รุ่ง แก้วแดง. (2556). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วารุณี โพธิาสินธุ์. (2542). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย พื่อนรดี. (2547). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์เขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สมักร ชูจะหมื่น. (2554). คุณลักษณะประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2566). ข้อมูลสารสนเทศ. ลพบุรี: ผู้แต่ง.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (2566). ข้อมูลสารสนเทศ. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานผลการประเมินพฤติกรรมด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2542). รายงานการวิจัยเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุดา หมั่นจง. (2554). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเบตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม. (2553). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิญญา เวชยชัย. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อุมาพร บุญญาวิโรจน์. (2541). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล ผู้ปกครองและครูในโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Davis, K. (1972). *Human Behavior at Work: Human Relations and Organizational Behavior*. New York: Mc Graw-Hill.
- Notel, C.M. (1966). *An Introduction to School Administration: Selected Reading*. New York: McGraw-Hill.
- Stogdill, R.M. (1948). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*. New York: The Free Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

